

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frc., $\frac{1}{2}$
an 9 frc., $\frac{1}{4}$ an
4 frc. 50 cm.

Foia apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foie bisericească-politică.**Anul XV.****Blaj 2 Septembrie 1905.****Numărul 35.****SERBĂRILE dela SIBIU.****Societatea de teatru.**

Luni s'au început ședințele celei de a doua societăți culturale, a societății pentru fondul de teatru român. Public numărós, ca și la ședințele din zilele trecute. Printre cei de aici se observă un număr mai mare de directori de bancă, cari se adună în vederea conferinții de Mercuri. Publicul din România se primenește. Unii merg, alți vin. Zilnic vezi cete mari sosind dela gară. Zilnic auzi nemulțumiri pentru incuartaire. La ședința primă e de față și Mitrop. Mețian și primariul Drotlef și multă altă inteligență.

Președintele Iosif Vulcan deschide ședința cu discursul ce-l publicăm la alt loc. Impresia generală e că dl Vulcan face la adunarea teatrului mai multă literatură decât dl Șuluțu la adunarea Asociațiunii.

Cătră sfârșitul discursului președintele se incurcă în chestii de limbă și cearcă să facă haz cu fraze alcătuite din vorbe după Dsa nepotrivite; dar gluma nu prinde, din potrivă se aud murmure în sală. De altcum discursul de deschidere a fost salutat cu aplause.

În numele Asociațiunii v-preș. Andreiu Bârsanu salută societatea de teatru cu cuvinte alese și avântate.

Ca notari ai adunării se alege Gavril Precup și Dr. I. Borcia, în comisia pentru cenzurarea raportului Dr. Tripon, Negruț, Domide, Braniște și Herman. În comisia pentru cenzurare socoților Andr. Cosma, Arit. Popa, Dr. Bran, Dr. Bologa, Dr. Laur. Pop și în cea pentru înscrierea de membrii Dr. Cristea, Dr. Dăianu, Dr. Novac, Dr. Borza și Nic. Borza.

După acestea se dă cuvântul simpaticului tiner dlui Horia P. Petrescu, care a cetit o disertație interesantă despre *Wilh. Tell* alui Schiller, dând un model de bărbăție, de curaj și patriotism. Petrescu a analizat opera poetului german cu multă pricepere și spre deplina îndestulare a publicului, care l'a aplaudat. A doua conferință a fost a lui Dr. I. Borcia, care în o limbă de toată frumuseța a arătat vederile de cari era condus Eminescu față de teatru, principiile lui estetice așa de frumos exprimate în articlii de ziar, culeși acum în volumul dlui Scurtu. Conferențiarul a fost foarte viu aplaudat de publicul, care a urmărit cu multă atențiune frumoasa-i disertație.

Sara s'a dat a doua oară piesa „*Moșul Ciocârlan*”. Afluiența publicului ca și în trecut, cu toate acestea au mai rămas mulți cari n'au ascultat-o.

Marti se ține ședința a doua e tot de una cea mai interesantă. După verificarea procesului verbal din ședința trecută, și după cetirea raportului comitetului, se dă cuvântul dlui Dr. Tripon, care în un discurs mai lung, aprețiază importanța societății de teatru și însămnătatea ei culturală, apoi revenind la gestiunea anului 1904, propune să se aproape activitatea laudabilă a comitetului, special să se aproape cumpărarea operetei „*Craiu nou*” de C. Porumbescu și cheltuielile avute cu așezarea unei scene în sala festivă a Casei naționale. Referitor la chestia bursierilor se hotărăște, a nu se mai acorda burse nouă până ce nu se va regula raportul între societate și stipendiații ei.

Comisia a doua; propune, ca socotelile cassariului să se aproape, de asemenea și bugetul pe 1905/6.

În numele comisii a treia Dr. Cristea aduce veste bună, s'au înscris peste 80 membrii noi, între cari și 2 fondatori.

Celealalte puncte: stabilirea locului adunării proxime și verificarea proceselor verbali se hotărăsc repede.

Președintele, fiind terminată programa, închide adunarea, mulțumind numerosului auditor pentru viul interes arătat societății.

După prânz la 3 oare a fost repetită serata etnografică. Publicul a umplut și sala dela Gesellschaftshaus unde s'a ținut de data asta reprezentarea. S'au produs tot cei dela prima serată: precis, elegant și înălțător. Macar de s'ar dansa Romana la toate ocașiunile așa, de acurat și frumos!

La 4 $\frac{1}{2}$ s'a ținut în Casa națională concursul public pentru obținerea bursei societății de teatru: dramă și comedie. Numeros public era de față. S'au produs vre-o 5 concurenți. Juriul a votat bursa pentru comedie dlui Aurel Bănuț și pentru dramă dlui Titu Morariu; cel dintăiu tinar plin de ideal care își jertfește cariera pentru artă, Dsa a eselat ca imitator desăvârșit. Al doilea e cleric abs. a dovedit un sânge rece admirabil, ținută cuviincioasă și potrivită. Avem toată nădejdea, că ei vor aduce celea mai prețioase servicii societății de teatru întru ajungerea mărețelor ideale ce urmărește.

Sara s'a înangurat scena dăruiată Asociațiunii de societatea de teatru cu prezentarea piesei „*Fântâna Blanduziei*” de Vas. Alesandri. Piesă nepotrivită poate pentru o societate de diletanți și la înangurarea unei scene. Nu o spunem aceasta pentru jocul diletanților, cari și-au dat toată silința și au și reușit. Remarcăm succesul Dnei Lucia Cosma și Dș. Cosma, a dlui Enescu Giurgiu și a tuturor celorlalți diletanți.

Reprezentăția a fost condusă de dl Zah. Bârsanu cu mult temperament artistic. Dsa a dat dovadă viuă de frumoasele calități ce are.

Alte serbări.

Lăsăm să urmeze în șir celealalte serbări ce s'au mai dat cu prilejul acestor frumoase zile.

Mercuri a fost conferința directorilor de bancă. Dl Lăpădat a ținut o conferință despre „*Politica de discount*”, Mercuri sara societatea „*Carmen*” din București, sub conducerea dlui Kiriak, a ridicat din nou splendoarea serbătorilor prin neîntrecutul concert dat în sala dela „*Unicum*”. Programa bogată și variată, a fost executată la perfecție. Totuși au plăcut mai mult piesele naționale cari au stârnit furtune de aplauze. Dl Kiriak a lăsat cu corul său cea mai neștearsă amintire în sufetele numărósilor ascultători.

Tot Mercuri, entusiastul profesor V. Diamandi a ținut o conferință publică despre suferințele fraților Macedoneni. Dsa face istoricul deșteptării macedonenilor, luptele lor și persecuțiunile ce au avut să îndure de multă vreme din partea grecilor, cari vor cu ori ce preț să-i cufunde în marele neam elin. Conferențiarul a fost viu aplaudat.

Joi dl Braniște a cetit conferința dlui Mocsonyi „*Credință și știință*”, care era anunțată pe ședința Asociațiunii.

Vineri după prânz s'a reprezentat în teatrul orașenesc a doua oară piesa „*Fântâna Blanduziei*”, de astădată cu dș. Voiculescu dela Teatrul Național în rolul Gettei. Sara s'a dat tot acolo drama italiană „*Necinstiții*”. Amândouă reprezentațiile au avut succes desăvârșit.

Sâmbătă dl prof. Borgovanu a ținut o conferință despre „*Fazele actuale ale teosofiei*”.

Duminecă dimineața s'au făcut vizitarea catedralei gr.-ort. care s'a pictat de distinsul nostru profesor Octavian Smigelschi. După prânz la 500 persoane, au făcut o excursiune la Săliște, unde au fost primiți cu multă însuflețire de poporațiune. S'au petrecut cu muzică, cântări și joc până noaptea, când au reîntors acasă.

Tot în șirul acestor serbări s'a făcut Luni înangurarea școlii de menaj și industriale de fete, înființată de Reuniunea femeilor române, puse sub conducerea neobositei dne Maria Cosma, care are o parte însămnată la succesul minunat al tuturor serbărilor. Școala a fost sfințita de P. S. Episcop Papp dela Arad. În P. S. Mitrop. Mețianu și dna

Cosma au ținut vorbiri. De față era mult public.

La 6 urma să se închidă expoziția, dar s'a amânat până la 15 crt. Dar de închiere s'a ținut sara un bal festiv, la care au luat parte și mulți oaspeți din România.



DISCURSUL presidentului Iosif Vulcan

la deschiderea Adunării generale a Societății pentru fond de teatru român, în Sibiu, la 8/21 Aug. 1905.

Domnilor și Doamnelor!

Înălțătoarele festivități, la cari avem plăcerea să luăm parte zilele acestea în Sibiu, toate împreună formează o mare serbătoare națională.

Mare serbătoare națională, căci nici o națiune n'are zi mai sfântă decât aceea, când fiii și fiicele ei întruniți din toate părțile, își închină tot sufletul și toată inima, tot talentul și toată stăruința, pentru afirmarea culturii neamului lor.

Este o simțire delicioasă, o simțire care ne încălzește toată ființa, vederea acestei elite a societății românești, venită de pretutindeni a-și da concursul la ridicarea și la fălăirea steagurilor arborate de societățile noastre culturale, cari s'au crezut datorate a se prezenta de astă-dată aici spre a face cât mai complet tabloul progresului nostru.

O sublimă bucurie și o măreață fericire trebuie să simtă fie-care Român, căci tabloul acesta ne arată puterea de viață a elementului românesc.

Tabloul acesta, vestejind descurajarea, ne spune nouă și tuturor, că atunci când vorba e de prezentarea propășirii noastre în cultură, uităm ori-ce pedeci și greutăți, nu vedem decât steagul arborat și nu simțim decât dorul ferbinte de a-l servi cât mai zelos; scopul sfânt ne înfrățește pe toți și cu focul dragostei alergăm să ne facem datoria, bine știind că numai cultura poate să fie temelie neamului nostru, și mai respicat — că numai cultura națională poate să-i dea viață fericită și viitor frumos.

Dela această mare serbare, cum am fi putut lipsi noi, Societatea pentru fond de teatru român? Societate care servește sub flamura idealismului! Societate care ne-am înființat-o anume pentru răspândirea culturii românești!

Ne-am crezut datori a veni aici ca să luăm și noi parte la marea serbătoare a națiunii, să aducem geniului nostru național tributul profundului devotament, să ne bucurăm dimpreună cu toți frații întruniți și strângându-ne mâna cu dragoste, să ne închinăm cu evlavie sfântului stindart, pe care strălucesc cuvintele: Cultură națională.

Am venit ca la această festivitate să prezentăm neamului nostru, un dar de serbătoare, un modest rod al muncii noastre.

Adunarea generală a Societății pentru fond de teatru român de astă-dată are o însemnătate mai mare decât până acuma.

Ea ne oferă momentul dorit să asistăm la inaugurarea primei scene românești, ridicată cu concursul Societății noastre.

Scenă modestă, care însă are să ne desvăluie comoara calităților poporului, din care facem parte.

O nouă și stăruitoare școală pentru răspândirea culturii românești; un nou templu, în care au să se închine, să se mângâie și să se îmbărbăteze toți câți își iubesc neamul.

O scenă modestă aceasta, dar în viața Societății noastre, un pas înainte spre scopul dorit.

În fața ei stau emoționat. În momentele aceste îmi revin trecutul, cu anii de iluzie ai tineretelor, cari au arborat ca un vis frumos stindardul acestei instituțiuni. În amintirea mea se împropetează toate momentele de bucurie și de duiosie. Parcă revăd pe tinerii entusiaști, cari au murit cu plete albe, fără să-și zărească intrupat dorul. Și sub impresiunea acestor vederi, mă închin lui Dumnezeu și-i mulțămesc pătruns de grațitudine, că mi-a rezervat tocmai mie, drept respaltă divină a muncii unei vieți, înalta bucurie, ca în numele Societății pentru fond de teatru român și în fruntea vrednicilor mei colegi din comitet, să ofer Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, și prin ea iubitelui nostru neam, această primă scenă românească făcută cu cheltuiala Societății noastre.

Vorbind din locul acesta, stau sub impresiunea scenei. O simțire fermecătoare aceasta, care parcă-mi deschide o lume nouă. Văd petrecându-se în viața mea o viață plină de frumseți întineritoare, viața neamului românesc cu toate calitățile lui.

Frumsețea calităților mă încântă, ceea ce însă în deosebi mă cucerește, este limba ce aud sunând în jur de mine, o limbă dulce și armonioasă, care-mi pătrunde toată ființa și-mi înalță sufletul.

În momentul acesta simțesc că limba nicăiri nu sună atât de pătrunzător, ca de pe scena teatrului. Scena e organul cel mai potrivit pentru a scoate la iveală toate frumsețile unei limbi. Iată puterea scenei. Iată misiunea ei.

Limba fiind puterea cea mai covârșitoare a scenei, din capul locului se impune datoria a ne îngriji ca în teatru să se prezinte o limbă corectă, care poate să fie oferită auditorului drept model de imitare. Dacă nu facem aceasta, îi dăm prilejul să audă tot felul de pocituri, cari de pe scenă trec ușor în graiul comun și schimonosesc limba. Astfel teatrul, în loc de a folosi, ar strica. Iată cuvântul care ne îndatorește ca dela ori care autor, mai întâiu de toate, să cerem o bună limbă românească.

Limba noastră literară în timpul din urmă a apucat să înainteze frumos. Direcțiunea populară, ce a luat, o face mai românească și astfel o aduce mai aproape de aceia la cari se adresează. Salutăm din toată inima pe tinerii cu talent și cu pregătiri, cari se afirmă cu atâta succes drept stegari ai viitoarei noastre literaturi.

Diracțiunea latinistă a dispărut cu desăvârșire, căci limba ei n'a fost adevărată limba românească, ci o creațiune artificială prea latinizatoare, pe care poporul n'a înțeles-o. Prin excesul aberațiilor sale ajunserăm la stadiul ciudat, să avem două limbi: una pe care o scriau intelectualii și alta pe care o vorbește poporul. Un dezastru mai monstruos nici că se poate închipui.

Spre norocire, ne-am trezit din visul ameteții latinizatoare și astăzi ne aflăm pe calea cea mai bună.

Să băgăm însă bine de samă ca trecerea aceasta din o direcțiune în alta, să nu se facă într'un fel exagerat și astfel greșit. Având drept steag al dezvoltării limbei noastre direcțiunea populară, să nu scoatem tot ce nu pare a fi popular, ci numai ce nu-i românesc.

Să respectăm cuvintele introduse în usul comun și să nu introducem decât de acele cari lipsesc din graiul poporului.

Urmărind cu luare aminte dezvoltarea limbei noastre literare dincoace de Carpați, vedem că s'au ivit și unele schimbări, cari nu pot să fie aprobate. Tendința de a crea o limbă cât mai populară, eliminază multe cuvinte latine de mult încetățenite și introduce o droaie de vorbe mai cu seamă slave și de alte seminții, pentru-că acele ar fi mai aproape de popor.

Astfel câtă vreme mai de mult limba noastră gemea de latinisme, — astăzi începe a fi încărcată de slavisme și de alte străinisme. Dintr'un extrem, putem să cădem în altul; din extremul latinist, în cel slavist.

Cuvântul „popor“, după unii, nu mai e bun; dacă vrei să scrii neaoș românește, zici „narod“.

Ei scriu „slavă“ și „slăvit“, deși avem frumosul cuvânt: „mărire“ și „mărit“.

Dealurile cu vii, cunoscute mai de mult cu numele de „promontor“ — acum se numesc mai pe românește „podgorie“.

Verbul „garantează“ li-s'a părut prea latinesc și l-au înlocuit cu altul, care „chezăște“ de românească sa.

În loc de „a conduce“ li-e mai atrăgător „a călăuzi“; în loc de „literă“ — „slovă“ și în loc de a „înainta“ — „a hălădui“.

A scrie „exemplu“ e prea latinesc. Cu cât mai verde românește sună cuvântul „pildă“?

Cuvântul „meserie“ nu le ajunge, mai zic și „meșteșug“.

A „forma“ ceva, asemenea le pare prea latinesc; unii scriu în stil mai popular și mai curat românește, a „alcătui“.

Ceea-ce însă mai tare izbește, din câte exemple aș putea cita, este treimea: gospodărie, gospodar și gospodină.

Se știe, că la noi dincoace de Carpați, poporul român nicăiri nu cunoaște cuvintele aceste. Nici chiar în Banat, unde s'au vârit în limbă cele mai multe vorbe slave. Nici trebuință n'avem de ele, căci noi zicem: economie, econom și econoamă. Ba sunt și urite, cele mai izbitoare și respingătoare slavisme. Și totuși ce să vezi! De un șir de ani se introduc și la noi în multe scrieri menite pentru popor ca cuvinte populare.

Pentru ce? Pentru-că ele se află în graiul de peste Carpați și în deosebi în cel din Moldova.

Ei bine, noi adoptăm cu plăcere cuvintele de dincolo, dacă acele sunt frumoase și românești; dar a introduce astfel de slavisme și la noi, este a ne murdări limba.

Tendința de frunte în dezvoltarea limbei noastre ne impune datoria, să stăruim ca aceea să devină cât mai curată, cât mai românească.

Iată steagul nostru literar.

Aderenți ai acestui steag, trebuie să veghiăm cu ochii în patru la formarea limbei noastre, ca nu cum-va într'ună din zile să ne „pomenim“ cu fraze „poporale“ de aceste:

„Slova alcătuiește slava norodului. Gospodăria meșteșugită cheazănește hălăduirea gospodarului. Gospodina dă în vileag pilde călăuzitoare la cinste.“

Am pronunțat principiul. Nu insist mai mult asupra lui, căci de sigur toți sunteți de o părere cu mine. Scopul meu a fost numai să vă atrag luarea aminte asupra pornirii greșite ce se observă la nui mănători ai condeiului la noi în timpul mai nou.

Este și de prisos a lungi vorba asupra acestei chestiuni, căci pericolul nu este atât de mare; tot ce nu e natural, pierde de sine. Cum curentul latinist a dispărut, astfel are să se stingă și acesta, spre a face loc unei direcțiuni radicale românești.

Dorind din inimă ca și ocaziunea aceasta să contribuie la întărirea acestei direcțiuni. Vă salut cu stimă și deschid adunarea generală.

Blajul și serbările dela Sibiu. Iată în fuga condeiului, consemnarea blăjenilor cari au luat parte la serbările dela Sibiu. Un număr destul de respectabil pentru un oraș așa mic cum e Blajul.

1. Esc. Sa Mitrop. Victor Mihályi. 2. Dr. Aug. Bunea, canonic. 3. Dr. Isidor Marcu, canonic. 4. Stefan Pop, canonic. 5. I. F. Negruț, prof. 6. Silvia Negruț. 7. Veturia Negruț. 8. Nicolae Negruț. 9. A. C. Domșa, redactor. 10. Livia Domșa. 11. Gavril Precup, prof. 12. Virginia Precup. 13. Jac. Murășan, prof. 14. Otilia Murășan. 15. Aron Papiu, prof. 16. I. Br. Micu, v-notar cons. 17. Iacob Popa, notar cons. 18. Nic. Ionaș, prof. pens. 19. Dr. Al. Niculescu, funcț. cons. 20. Valeria Uilăcan, soție de canonic. 21. Dș. Valeria Uilăcan. 22. Roza Solomon, văduvă de prof. 23. Vas. Solomon, meseriaș. 24. Berta Solomon. 25. Dr. Eng. Solomon, medic. 26. Dr. Ales. Pop, medic. 27. Dr. Am. Chețan, prof. 28. Dl. Iuliu Maniu, avocat. 29. Jac. Domșa, funcț. cons. 30. Lucreția Domșa. 31. Ana Pop, văduvă de protopop. 32. Dion. Trifan, meseriaș. 33. Elena Trifan. 34. Emil Oltean, meseriaș. 35. Maria Dragoș soție de meseriaș. 36. Emilia Dragoș. 37. Ilie Mircea, meseriaș. 38. Dna Mircea. 39. Dr. Ioan Raț, prof. 40. Ioan Agărbicean, cleric abs. 41. Eugen Păcurariu, preot. 42. Otilia Negruț, soție de medic. 43. Victor Macaveiu, prof. 44. George Both, meseriaș. 45. Emil Muntean, stud. univ. 46. Aug. Gruița, meseriaș. 47. Elena Sănteon, profesoară. 48. Leont. Măcelar, învățătoare. 49. Iuliu Pop, funcț. de bancă. 50. Dem. Radu, funcț. de bancă. 51. Anton Pop, comerciant. 52. Aur. Velican, comerciant. 53. Petru Ungurean, prof. 54. Dna Ungurean. 55. Silvia Ungurean. 56. Roza Muntean, soție de director. 57. Elena Muntean. 58. Nicolae Baci, meseriaș. 59. Vasile Barna, meseriaș.

„Miserii române“. Sub acest titlu publică „Tiszántul“ din Orade în nr. 12 del. 22 Aug. n. un prim semnat KZ. sub care se ascunde preotul Ioan Clintoc din Beznea, dioc. Oradea. Regretăm foarte mult, că un preot și-a uitat atât de mult de sine încât

și bate joc de credincioșii incredințați păstoririi sale și prin aceasta de întreg neamul românesc, descriindu-l în coloanele unei foi străine, în colorile cele mai întunecate. Dacă Dsa voia să se plângă de suferințele ce îndură, era acolo Ordinariatul său, care de sigur i-ar fi întins mână de ajutor. Aici erau coloanele foi noastre, cari stau deschise preoților noștri de pretutindenea, aci erau chiar și celelalte foi românești. N'a fost de loc permis, ca Dsa să recurgă la o foaie scrisă ungurește și în aceea să presinte pe poporul românesc așa de necult și vițios, după cum îl vede Dsa. Sau doară a făcut-o aceasta, ca să se recomănde Ministrului, spre a fi și mai gras ajutat? Ar fi mai de dorit, să nu-și piardă vremea cu astfel de deprinderi de stil detestabile, ci să poftască ași cultiva credincioșii, și-ai aduce pe calea cea bună, dacă sunt așa de decăzuți, iar nu să-și rădă de ei. Făcând altcum însuși se expune răsului și disprețului tuturor.

Lex Berzeviczy—Lukács. — Ceea ce presimțiam de mult, a urmat, pentru ca să se convingă toți „optimiștii“, că pentru naționalități puțin înseamnă coloritul guvernului. În acest punct, toate guvernele sunt de acord. Iată, că guvernul actual, care se pretinde „fără partid“, a pus în praxă, prin ordonanță ministerială faimosul proiect al lui Berzeviczy, privitor la instrucția primară și a școalelor de preparandie ale naționalităților.

Iată câte-va puncte mai principale, din aceasta ordonanță:

În prima ordonanță privitoare la învățarea limbei magiare în școalele primare ale naționalităților, ministrul se referă mai întâiu la aceea, că deși art. de lege XVIII: 1879 e pus în vigoare de un sfert de secol, totuși legea aceasta nu s'a executat în măsura, cum ar pretinde interesele populațiunii nemagiare a țării (!). Recensământul dela 1900 — spune ministrul Lukács — a stabilit adevărul trist, că 40% din populațiunea țării nu vorbește limba statului, și a mai stabilit și aceea, că 83.2% a populațiunii cu limba maternă nemagiară, nu înțelege și nu vorbește ungurește. Dintre 3343 școale cu limba de predare nemagiară — cari afară de 90 sunt școale confesionale — în 1340 nu s'a predat limba magiară cu succes. Experiența adevărește deci, că în cea mai mare parte a școalelor nemagiare, instrucția din limba magiară se reduce numai la scrierea și citirea magiară în mod mecanic. Starea aceasta de lucruri nu se mai poate tolera. Legea în vigoare trebuie executată.

La 1902 ministrul Wlassics a dispus printr'un ordin, ca în școalele populare cu un învățător, numărul oarelor pentru învățarea limbei magiare în vorbire să fie de 9 într'o săptămână, iar pentru învățarea limbei materne și magiare în scriere și vorbire să se întrebuițeze 8 oare în săptămână. Tot pentru aceste obiecte la școalele cu doi învățători să se întrebuițeze 15, respective 13 oare în săptămână; la școalele cu trei învăț. 17 resp. 19 oare; la școalele cu patru învățători, 20 resp. 25 oare; la școalele cu cinci învățători, 18 resp. 24 oare, și, în fine, la școalele cu șase învățători, 18 respective 24 oare în săptămână. Jumătate din oarele

fixate pentru instruirea în scriere și citire în limba maternă și magiară, negreșit să se întrebuițeze pentru învățarea scrierei și citirei în limba magiară, de oarece numai astfel se poate garanta scopul instrucțiunii, ce-l indică legea.

Inspectorii școlari, deci, să pretindă strict dela școalele primare cu limba de predare nemagiară, ca să se conformeze în toată plenitudinea acestui plan de învățământ.

Inspectorii să viziteze cel puțin odată în an școalele populare nemagiare, și anume într'un timp, când se poate cunoaște mai bine rezultatul instrucției în limba magiară. Dacă inspectorul sau locțiitorul său nu află suficient rezultatul, să stabilească la fața locului cauzele. Dacă aceste cauze s'ar afla în defectele externe (frecventarea neregulată a școalei, popularea prea mare, lipsa de cărți etc) să ceară dela comisiunea administrativă aplicarea celor mai energice măsuri și să facă raport la ministeriu. Dacă însă cauza lipsei de rezultat ar fi învățătorul, să procedeze astfel: a) În cas când învățătorul nu posedă limba magiară așa, în cât să o poată preda, să pornească imediat procedură reglementară contra lui pentru a fi înlăturat din post sub titlul, că e incapabil. b) Dacă lipsa de rezultat e o urmare a neglijenței învățătorului față cu obligamentul de a preda limba magiară, atunci acelui învățător, fie că primește întregire de salariu dela stat, fie că primește alt ajutor ca cuinquenal, să nu i-se contrasemneze (vidimeze) chitanța, și de oarece un astfel de învățător a „păcătuit în contra aplicării limbei statului stabilită în lege“, prin urmare a sevârșit un delict disciplinar, să se facă raport la ministrul pentru a se ordona contra lui cercetare disciplinară.

Dacă au fost ridicați din post unul după altul doi învățători dela vre-o școală comunală sau confesională pentru neglijență în predarea limbei magiare, o astfel de școală se va închide și în locul ei se va înființa școală de stat.

Privitor la preparandiile confesionale:

În preparandii pot fi primiți numai elevi, cari au terminat 4 clase secundare sau civile, după ce vor fi făcut un examen de primire. Inspectorii însă să fie cu mare grijă cu ocazia invitațiilor lor, că elevii primiți astfel posed în adevăr atâtea cunoștințe din limba magiară, limba maternă, aritmetică, geografie și istorie, câte se predau în cele patru clase secundare, ori civile? În cas contrar, să facă raport ministrului.

Inspectorii să viziteze preparandiile nemagiare cel puțin de două ori într'un an, să fie de față la examenele de încheiere a cursurilor I, II și III, și să raporteze ministrului.

Înainte de începerea examenelor, inspectorii să censureze lucrările scripturistice din limba magiară, ca să-și poată face ideile, într'u cât candidații corespund cerințelor privitoare la cunoașterea limbei magiare. Lucrarea din limba magiară nici de cât nu poate fi o traducere, ci o temă lucrată liber despre vre-un subiect oare-care din istoria patriei, istoria literaturii magiare sau din sfera pedagogiei.

Pentru a se putea stabili pregătirea candidatului în vorbirea magiară, servesc răspunsurile din gramatica limbei magiare și a istoriei literaturii magiare. Dacă din

aceste studii inspectorul n'ar putea să-și formeze o judecată despre pregătirea candidatului în limba magiară. Ii stă în drept a pretinde răspunsuri în limba magiară și din alte obiecte de învățământ.

Dela candidat se pretinde, a dovedi, că știe să predea limba magiară. De oare ce o judecată despre aceasta se poate forma numai din praxă, e dator fie-care candidat a țineă înaintea comisiei esaminateore o preiegere practică din limba magiară.

Diploma de învățator se dă totdeauna în text paralel, în limba statului și în limba de predare a institutului.

Vom reveni.

CORRESPONDINȚE.

Congresul catolic din Strassburg.

Catolicii Germani au avut să sufere foarte mult între ani 70 și 80 ai veacului trecut. Bismarck voia să zdrobiască biserica catolică, căci, vezi Doamne, e dușmană culturii, și de aceea i-a declarat Kulturkampf. Sfârșitul luptei a fost, că Bismarck s-a predat, și biserica catolică și-a recăștigat aproape toate drepturile, preoții și mireni ei s'au oțălit, încât astăzi, de și sunt în minoritate, ei conduc politica imperiului german, și împăratul acestui stat vrând nevrând trebuie să asculte de Papa, și de politica catolicilor, cu toate că urește religionea catolică din toată inima.

În fiecare an își țin catolicii aceștia congresele, pe cari ei bucuros le numesc manevre, căci în ele își probează și oțălesc puterile, și-și manifestează alipirea față de comandanții lor. Congresele acestea, cum și întreaga organizație a catolicilor germani sunt nespuse de roditoare, de aceea voinăd Papa să le pună Italianilor înaintea ochilor un model de activitate catolică, i-a îndrumat să se organizeze ca și catolicii germani. În anul acesta au ținut congresul în *Strassburg*, din 20—24 August.

După cât ne permite spațiul publicăm și noi rezumatul vorbirilor mai aprețiate, scoase din foaia din Berlin, „Germania“.

Adunările acestea totdeauna se încep cu o procesiune demonstrativă a muncitorilor, după ea urmează o ședință pentru muncitori, cari după cuvintele președintelui comitetului central *Droste-Vischering*, s'au adunat în *Strassburg*, să-și mărturisească credința, să se însuflească, și să învețe dela s. maică biserică, căci sub aripele ei vreau să lucre, ascultând și de superiorii lumești, nelăsându-se să fie îmbătați de frazele goale ale social-democraților.

Adunarea generală a deschis-o principale *Löwenstein*. În vorbirea de deschidere amintește lupta titanică, ce o poartă profesorii și studenții protestanți în contra societăților academice catolice. Aceasta luptă miroasă a Kulturkampf, zice el, și de aceea ne va aduce aceleași roade imbelșugate ca și lupta pentru religione din secul trecut.

Deputatul *Gröber* vorbește despre isvoarele vieții religioase și modul cum lucră ele în biserica catolică. Isvoarele sunt adevărurile de credință și morale, propuse de biserica catolică, unde lipsesc acestea se observă demoralizarea. Multora nu le încapă în cap unul sau altul din

acestea adevăruri, căci doar capul le-e prea mic. Așa batjocoresc mărturisirea, dar câte nedreptăți, câte fărădelegi, câtă ură nu s'a sfârșit în scaunul mărturisirei. Alții persiflează pe călugărițe, dar curajul lor bărbătesc și eroic e admirat de toată lumea. Mult folos trage statul din biserică, deși el se face că nu vede, să știe însă, că numai până atunci va prospera, până va da mână liberă bisericii. Aceasta idee o putem scoate și din vorbirea împăratului Wilhelm, ținută în 9 Aug. în Gnesen.

Prelatul *Ehrhard*, fost profesor la universitatea din Viena, vorbește despre rolul ce-l are Papa în religione și cultură. Papatul e organul central, prin care se propagă și conservă adevărata religione creștină. De e atăcat, ori înaintea tribunalului istoriei, el n'are lipsă de minciuni, activitatea lui, și Roma singură e o apologetică suficientă. Azi are rol însemnat papatul, când atâtea curente nesănătoase stăpănesc lumea. Până nu-și implântă acestea ancora în stânca lui Petru, vor fi espuse continuu pericolului să restorne azi, ce au ridicat eri. Ziua, în carea se vor alipi toți de stânca lui Petru, va fi zi de mântuire pentru întreg neamul omenesc. De altfel cine recunoaște divinitatea lui Hristos, trebuie să admită și papatul, căci acestea 2 sunt nedespărțite.

Asociațiunile populare, cărora le datorresc așa de mult catolicii germani au atras atențiunea tuturor, căci după cum zice S.S. Piu X, ele se ocupă în adevăr cu lucrurile celea mai practice, mai de actualitate, și le știu uni toate în o armonie frumoasă. Acum și-a ținut adunarea aceasta. Președintele ei *Brandts* zice între altele: Scopul nostru e să instruăm poporul, și poporul trebuie să înțeleagă, că ținând tare la principiile creștinești, nu poate fi împedat în dezvoltarea sa intelectuală, ori în îmbunătățirea stărei materiale, din contră împregiurarea aceasta îl ajută. Din raportul prezentat înțelegem, că societatea are 470.000 membri, și numărul broșurilor împărțite în popor în 1904 e 7½ milioane. Asociațiunea aceasta are o revistă lunară, carea o cunoaștem și noi, și o recomandăm tuturor aceluora, cari vreau să lucre sistematice pentru popor („Praesides Korrespondenz in M. Gladbach, 2 marce pe an). Ar trebui să înțelegem și noi odată, că chestia socială a trecut peste domeniul teoriei, și că trebuie să lucrăm, de nu vrem să ne perdem poporul. Și lucrarea aceasta nu va fi de ajuns, dacă se face numai pe bază națională, e neîncunjurat de lipsă să o punem pe bază creștină, ceea ce observă și protestanții, măcar că ei nu au credință, nici religione.

Din vorbirea, ce a ținut-o *Görgen* despre școalele simultane, estragem următoarele pasage: școala simultană crește oameni, a căror inimă e rece ca ghiafa, goală ca pustia, ce nu se poate stăpâni ca gletscher-ii, în ea ferb și clocotesc patimele ca într'un vulcan, până ce pe urmă esplodează lava. Ea promovează indiferentismul religios.

Roeren vorbește contra imoralității, ce se propagă prin cărți și chipuri. Între altele zice: E de ajuns un chip scandalos, ca să sape fericirea unui tinăr pe vecie, o novelă, un foileton frivol poate strica cum se cade. Mult strică ilustratele, și te doare inima, când vezi, ce fel de ilustrate primesc și scriu copii gimnaziști și copile tinere. Pare că nu-și înțeleg de ajuns datorința, ce o au părinții și educătorii tinerimei în privința aceasta, măcar bine știu, că imoralitatea aceasta omoară facultățile trupesti și sufletești.

O vorbire mult aplaudată a fost a canonicului din Luzern, *Dr. Meienberg*, care a tractat tema: datorința catolicilor de a se ocupa cu arta și știința. S'a ocupat cu Syllabul, cu modul cum au să fie educați teologii în Seminare, ca să știe mai târziu, ce datorințe au în privința aceasta, să pârtimească artele și știința adevărată.

Ultimul vorbitor a fost *Mausbach*, care a tractat tema: cum au să conlucre biserica și statul ca să prospereze omenimea. El spune, că deja s. Augustin a zis, că biserica se bucură de ori ce prosperare a statului, numai un lucru nu îl poate suferi: cultul idolilor. E drept, că biserica e conservativă, dar nu ca o piatră, carea nu se mișcă, ci ca un arbore frumos, ce crește, are flori și fructe. Separarea perfectă a statului de biserică e un ce imposibil, mai ales acolo, unde biserica a avut un rol mai însemnat în viața acelu stat, — separarea aceasta nu ar însemna desrobire din cătușe, ci moarte și sinucidere. Să nu uităm de vorbele lui Washington, care vrând să dea constituție statelor unite a zis: Un popor fără de religione nu se poate cârmui.

Publicăm aceste șire, ca să se vadă, că Nemții de s'adună la sfat, vorbesc, lucruri practice, cari taie adânc în viața familiară și socială. Și le publicăm cu atât mai virtos, ca aranjatorii congreselor sunt mireni, și de vezi vre-un preot printre ei, el e numai ca să dea directiva. Acești mireni sunt oameni credincioși, creștini buni, cari simt lipsa că trebuie să asculte de poruncile bisericei. Astor fel de oameni bucuros le-ai da drepturi în lucrurile bisericesti, în ce s'ar putea, dar lor nu le trebuie, după cum a declarat-o unul în anul trecut la *Regensburg*. Ei stau mai bucuros cu sabia în mână la ușa bisericei, să nu poată intra în ea dușmanul. Aceasta o numește Fenelon, episcopat estern.

Să învățăm și noi, preoți și mireni, și când putem, când vom fi de ajuns coști pentru astfel de lucruri, să facem și noi asemenea, căci congresele acestea innoesc fața pământului, și dau catolicilor puterea politică într'un stat cu caracter protestant. Să învățăm dela Germania catolică, căci vorba veche și adevărată este: Germania docet.

Iob.

Raport general

despre activitatea societății „Inocențiu M. Clain“ din an. 1904/5.

(Continuare și fine).

V. Arhivul.

În arhivul societății se păstrează toate datele referitoare la societate dela întemeierea ei până azi. și tot în arhiv se păstrează publicațiunile societății noastre, a căror stare cu finea anului 1904—1905 e următoarea:

1. „Tragedia Calvarului“ 302 esemplare nelegate à 2 cor.; și 65 es. legate à 3 cor. 60 fil.; iar un exemplar nefolosibil.
2. „Pregătire la moarte“ 8 es. legate à 2 cor. 80 fil. și 4 es. nelegate à 1 cor. 60 fil.
3. „Duch muscălesc“ 86 es. à 20 fil.
4. „Epistole către un preot tinăr“ partea I. 118 es. à 1 cor. 50 fil.

5. „Epistole către un preot tânăr“ partea II. 366 es. à 1 cor. 50 fil.

6. „Catehismul catolic“ de Iosif Deharbe. tomul al III-lea 8 es.

Doritorii de a poseda traducerile societății noastre se pot adresa Librăriei din loc. sau de-a dreptul la societate.

Acesta este rodul muncii noastre la sfârșitul anului 1904—1905 și astfel e starea societății noastre la sfârșitul acestui an.

După cât ne-au ajuns nterile, ne-am nisuit a păstra tot ce ne-au lăsat antecesorii nostri. Ne-am silit ca prin muncă serioasă să ne câștigăm cunoștințele de lipsă pentru a putea fi lucrători buni în agrui lui Christos și în ogorul neamului nostru bătut de rele.

Blaj, la 27 Maiu 1905.

Victor Declu
preș. soc.

Aurel St. Vodă
secret. soc.

Nr. 24—1905.

Concours pentru ajutoare.

Prin aceasta se publică concurs până la 15 Septembrie n. 1905, pentru patru ajutoare (2 de câte 30 cor., unul de 40 cor. și altul de 50 cor.) din fondul „Reuniunii femeilor din Blaj“.

Elevetele dela școala de fete, elementară și civilă, din loc. cari doresc a obține unul din ajutoarele acestea, au se alătura pe lângă suplică, *testimoniu scolastic și carte de botez.*

Blaj, din ședința comitetului, ținută la 24 Iulie 1905.

Elena Nestor
presidentă.

Dr. A. Cheșan
secretar.

Noutăți.

Știri personale. Escel. Sa Mitropolitul Victor a plecat Mercuri la amiazi la Sarasău.

Din Arhidieceză. Joi în 24 Aug. n. a fost făcut lector *Corneliu Marcu* cleric, tot atunci diaconi și în 28 preoți, clericii absoluți: *Ioan Bătăcui*, dispus administrator parohial în Ohaba, distr. Blaj, *Aurel Marcu* administrator la Dumitra distr. Sebeș, și *Iosif Bogdan*, disponibil.

Din diecesa de Lugoj. Ordinariatul de Lugoj a conferit pe an. scol. 1905/6. 107 stipendii în sumă totală de cor. 8085. Celea mai multe din fund. Rudolfiană și Braia. Un stipendiu de cor. 300 din fund. Preca, destinat unui elev a școalei agronomice a rămas neconferit.

Oaspeți distinși. Marța trecută înainte de prânz au sosit aici cu automobilul distinși oaspeți din România: fostul ministru *Jonel Brătianu*, *V. G. Morțun*, fostul vicepreședinte al camerei, prințul *Constantin Brancovanu* și *Rudolf Catargi*, redactor la „L'Indépendance Roumaine“. După ce au vizitat instituttele de învățământ: gimnasiul, școalele normale, internatul de băieți și fete, au privit biserica catedrală și au făcut o scurtă vizită Escel. Sale Mitropolitului Victor, distinși oaspeți, aclamați de numeroși public, au plecat mai de parte la Sibiu.

Hymen. *Ioan Bochiș* și *Elena Buzdug*, anunță cununia lor, care se va celebra în 17 Sept. n. 1905. În biserica gr.-cat. din Borgo-Bistrița.

— *Aurel B. Gajia*, cleric, cand. de prof. și *Miți Nistor*, logoditi.

Fondurile arhidiecezane. Fondul *Internatului de fete* a primit dela *Basil Morar*, P. Iana, cor. 17-87. *Nic. Pop*, Blaj, cor. 8 — *George Micu*, Alecuș, cor. 17-39. *Aurel C. Domșa*, Blaj, cor. 8-14. *Ioan Fodor*, Blaj, cor. 4-14. *Artemiu Boer*, Cason, cor. 17-28. *Stefan Nemeș*, Săuimartinu-deș., cor. 15—. *Dr. Ales. Nicolescu*, Blaj, cor. 18-40.

— Fondul pentru *Masa studenților* a primit dela *I. Brânzei*, Bozovici, cor. 2—. *Mihailu Bontescu*, Hațag, cor. 504—. Aceasta e suma cea mai mare, pe care o persoană singuratică o dăruiește acestei instituțiuni umanitare. Dorim dlui Bontescu mulți imitatori printre fostii elevi ai școalelor din Blaj, exemplul dat e vrednic de a avea cât de numeroși următori!

Exerciții spirituale în Totelec. Numai în iarna viitoare vor fi doi ani, de când s'au ținut în *Totelec* (tr. Ciujului) cele dintâi exerciții spirituale în Provincia mitropolitană gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, și în zilele: 26, 27 și 28 Aug. a. c. s'au ținut acolo a doua oară și încă la rugarea și espressa dorință a bunului popor. Dovadă puteratică aceasta, că poporul, care a gustat odată din roadele acestor lucrări, pricepe marea lor însemnătate nu numai în ce privește sufletul, ci și în ce privește trupul, binele din lumea aceasta. Zelosul și harnicul părinte din *Totelec*, On. E. Măcelariu, a înțeles glasul și dorul turmei sale și în câte-va zile a pregătit toate, ca poporul său iar se iee parte la manevrele sufletesti, și să se împărtășască de binecuvântările și învățăturile dumnezeesti, cari întăresc sufletele nehotărâte, întorc la bine pe cei rătăciți și liniștesc și răcoresc, ca o ploaie de vară, inimile cele amărâte. — Popor a fost mult și din multe comune, lucrători însă puțini. — Esertiile spirituale ținute în cinstea Preacuratei Vergure Maria, s'au început în 26 Aug. sara cu Paraclisul Preacuratei Vergure și predică despre scopul lor și despre aceia, că Preacurata Marie e mama noastră. — În 27 la 5 oare dimineata s'a celebrat Mănecatul și s'a predicat despre suflet și păcat; la 9 oare a. m. s. Liturgie și predică despre îndurarea lui Dumnezeu, la 3 oare p. m. Înseratul și predică despre moarte; la 7 oare Acatistul Preacuratei Fecioare și predică despre judecată și iad. — În 28 Aug. la 5 oare dim. s'a oficiat Mănecatul și s'a predicat despre datorințele, ce le avem față de Preacurata Marie; — la 9 oare a. m. s. Liturgie și predică despre virtuțile, cari au înălțat pe Preacurata Vergură Marie; — la 3 oare p. m. Înseratul rugăciuni pentru cei morți în cimiter și predică despre binecuvântările, cari le trimite Domnul asupra celor statornici în bine și nefericirile, ce le trimite asupra celor răi. La capăt par. Măcelariu a mulțumit preoților pentru ajutorul dat, când poporul plângea de emoționat, ce era. — Mărturisirea poporului s'a început în 26 Aug. după amiazi și s'a terminat în 28 Aug. sara. Mulți au rămas nemărturisiti din lipsa preoților. Puținii preoți, deși au mărturisit în tot decursul zilei, afară de timpul predicilor, n'au putut satisface dorințelor tuturor. S. Cuminecătura au primit-o cei mărturisiti în 27, 28 și 29 Aug. — Fiind popor mult și căldură mare, aproape toate predicile s'au ținut în cimiter sub un nuc puternic. — S. Ungere de pe urmă s'a administrat în 28 Aug. după s. Liturgie. — Pe timpul exercițiilor spirituale a celebrat On. Emil Măcelar. — Predicile le-a ținut par. Roșian din Blaj. Au mărturisit On.: Gr. Lehene (Arghiș), Sim. Pop (Drăg), I. Galis (Petridul-mare), Șt. Roșian, Em. Măcelariu (Totelec) și A. Pop (Tic). — Purtarea poporului a fost vrednică de toată lauda. — Oare când vom ajunge, ca cel puțin la 5—6 ani să aibă fiecare parohie zile de adevărată recreare sufletească, ce poporul din Totelec le-a avut acum și în 4, 5 și 6 Decembrie 1903?!

Avis. Institutul de credit și economii „Câmpiana“ cu sediul Mociu, la 1 August 1905 și-a început activitatea. Domnii acționari sunt rugați a-și achita rata a 4-a de 10% din prețul acțiunilor. Achitarea întreg restului de preț al acțiunilor ar fi binevenită. — *Directiunea.*

Spre știință. Cerându-mi-se informațiuni din mai multe părți, aduc la cunoștința publicului român că cine voește a cumpăra sau a vinde Cucuruz, Grâu, Mazere, etc. cu vagonul, să se adreseze către mine, alăturând în epistolă o marcă postală de 10 fil. și cu plăcere dau informațiuni gratuit. Fiind-că am cunoștință cu cele mai renumite firme de aici, așa prin mijlocirea mea foarte ușor să poate ajunge la un târg bun și repede. Mă rog epistolele a le adresa simplu așa: *ROMUL PASCU — Fiume.*

Dare de samă și mulțămită publică.

Cu ocasiunea petrecerii cu dans din 6 Aug. n. aranjată de tinerimea română din Bogata-de-Murăș și jur. au intrat următoarele suprasolviri: Dl G. Bozac 5 cor., I. Russu 3-40 cor., B. Sogan 3 cor., I. Muntean 3 cor., V. Câmpian 2-40 cor., Aug. Trif 2-40 cor., D. Boilă 2-40 cor., V. Suciu 2 cor., N. Gurza 2 cor., I. Boer 2 cor., Familia Roesler 2 cor., N. Deac 2 cor., N. N. 3 cor., And. Russu 2 cor., I. Pantea 1-40 cor., N. N. 2 cor., V. Moldovan 1-40 cor., E. Trifan, George Simu, R. Orbean, Dr. I. Oltean, N. Vias, N. Petricaș, A. Cismaș, Gr. Nistor, N. Popp, A. Crăciunean, câte 1 cor. Pásztor Sándor, L. Mesaroș, T. Turcu, A. Pinteș, Tolokán, N. Sandru, Landauer Gy., V. Boer, St. Boros, F. Roman, A. Micu, Alex. Scridon, I. Stoica, P. Cismaș, Octavian Florian, A. Vlassa, Varga István, N. Caliani, S. Dan, N. Moldovan, A. Costin, G. Săbău, N. Szenkovics, Halmágyi I. N. Sas, câte 40 fileri. Venitul curat al petrecerii în sumă de cor. 90-60 s'a dat la fondul școalei gr.-cat. din Bogata-de-Murăș. Primească generoșii donatori cele mai călduroase mulțămite, pecum și st. familii și singuraticile persoane, cari prin prezența lor au contribuit la o reușită splendidă al petrecerii noastre. — *Comitetul aranjator.*



Rumân, 1 b. 1905.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Suflete curate.

— Povestire originală a „Unirei”. —
(Continuare) 5.

Da, da, ea, Sabina e cea mai vinovată. Când a știut că doctorul va intra în familia notarului, nu a lăsat rugăciunile ce le zicea pentru fiitorul său soț, — deși ea nu-și putea închipui alt tovarăș de viață decât pe acela, a cărui mănunchiu de lacrimoare s'a uscat pe sinul său de fecioară, înfiorându-l. — Nu a conținut cu rugăciunile acestea, cari le-a spus la sfatul mamei pentru cel ce-și lăasă chipul în inima ei, — ci din potrivă, se ruga cu mai multă căldură. Ea nenorocește astfel pe Veturia! Doamne cât e ea de nefericită!

La patru zile după asta, epistola sosi cu adresa mărunță, regulată, ca tipărită. Scrisoarea de pe biletul cel de acum e anul.

Abia târziu se hotărî să o desfacă.

Domnișoară!

„Cred că ști că cu învoirea părinților D-tale vin ați scrie. O întâmplare norocoasă a făcut ca să te gădesc iară, după ce de un an nu te-am mai văzut. Se poate că D-ta nu-ți mai aduci aminte de acea nesocotință a unui tinăr, care avuse îndrăzneala să-ți pună în fereastră un buchet de lacrimoare, și un bilet. O, de n'ar fi fost cel puțin biletul! La gândul că te-ai supărat atunci, și că mă vei fi pus în rând cu atâta alți nebuni, o mare durere mă cuprinde. Acum îmi pare rău, de atunci chiar mi-a părut rău de pasul acela greșit. De aceea nici n'am avut vr'odată cutezanța ca în fața D-tale să-ți amintesc. D-ta încă nu mi-ai amintit, și în tăcerea aceasta văd o mustrare. Dacă ași ști că te supără prezența mea, te rog arat-o aceasta printr'un singur cuvânt scris în colțul unei ilustrate, ori altcum, cum vei afla de bine, și atunci voi fi împăcat cu gândul!”

— „Ce ți-a scris doctorul?” întrebă blând preuteasa.

— „Știu eu ce vrea! Zice că să-i spun dacă sunt supărată pe el sau ba! Ce mai întrebare!” și eși grabnic în grădină, mustrată de un cuget greu: că nu a spus totul.

În grădină își sărută sorioarele și le strânsă în brațe. I-se părea că plutește în văzduh, și florile din straturi nici când nu le văzuse așa de frumoasă ca acum. — Rugăciunile ei să fie oare așa de puternice ca tinărul acela înalt, cu ochii negri vi, să nu o fi uitat? Nu, nu! N'a uitat-o. Iată aici e scrisoarea lui, aceleaș litere mărunte, regulate. „Ești un inger intrupat!” Da, tot el a scris și cuvintele acestea. Dar acum se părea cu mult mai cuminte, așa după cum îi spusă mamă-sa că trebuie să fie un bun soț în viață. Dar pentru ce o rugă să-i scrie? Și ce putea ea să-i scrie? Auzi, să scrie ea unui tinăr. — De asta să știe preotul care a mărturisit-o 4 ani de-a rândul!

Și totuși simțea, că trebuie să-i spună cel puțin un singur cuvânt. Da, îl va spune, va alege un cuvânt rece, scurt.

Sufletul însă i-se înduioșă, când luă peana în mână. Părea că o mângăie ingeri nevăzuți, o fericire mare respira din ochii aprinși — înlacrimați, din obraji îmbujorați, și o căldură fină, ca un val subțire, îi pătrunsă toată ființa. — Scrisă dară: „Lacrimoarele de atunci au fost foarte frumoasă. Îți mulțămesc!”

IV.

Notărășița n'a mai văzut zi bună decând a aflat că doctorul știa taina nașterii ei. Cine putea să trimită lui Ionescu acea scrisoare blăstămată? Ce dușmani mari avea în oraș, ori în satele vecine? O, avea destui căci fumurile ei de cocoană mare nu a lăsat-o să-și câștige nici o adevărată pretină. Scrisoarea să vede că e de bărbat. — În casă era o vecinică ceartă și furtună. Servitoarele răgnea de greutatea pumnilor, ce-i căpătau fără pic de vină. Veturia, nu știa ce să mai creadă de mamă-sa. Singur notarul nu se mira. Își cunoștea el bine nevasta, și înmormântat cu capul în marile protocoale, ofta câte odată din adânc.

De când doctorul a început să meargă mai des la preotul, pentru notărășița era lucru hotărît: numai și numai ei au putut să-l încunoștințeze despre ei pe doctorul. — Au fată mare, cu zestre nu prea grea, și au gândit că e bună parte pentru Sabina. Iată, iată, cum se înțeleg acuma toate: cât ce a spus preuteasa că în curând Veturia se va logodi cu doctorul, îndată s'a zămislit și aceea afurisită de scrisoare. De aceea Sabina n'a venit pe la ei mai mult de atunci, iar preotul când vine la cancelarie le încurjură privirile. — „Nește caractere blăstămate!” Inculți și răi, cari nu ar fi totuși vrednici să primească mult timp în casa lor pe vlăstarul unei familii așa de vestite și de avute. Ea nu va avea astâmpăr, până ce nu-l va scoate pe doctor din casa preotului. Și să rămână muta aceea de Sabină cu buzele umflate, iar preuteasa să crepe de ciudă.

Notărășița fierbea de ciudă, și nu știa încă ce răzbunare va afla. Dar trebuia să aște. Când vedea cum trece căruța doctorului pe lângă casa lor, și nu se oprește, sudori răci îi îmbrobadau fruntea. Îi veniau apoi călduri să moară, și zăcea câte trei zile pe coaste, făcând zile amare notarului, care nu-și da toate silințele pentru însănătoșirea ei. Fata era vecinic abătută, și când vedea pe mamă-sa o cuprindeau fiori adânci.

* * *

Biserica din sat avea o avere frumoasă. Câteva mii pusă bine la o bancă mare din oraș. Trebuia să repara ze turnul, și să aducă un clopot mai mare. Oameni să înțeleșeră cu preotul, ca încă în vara aceasta să le pună toate în rând, și hotărâră să scoată bani de lipsă din cei depuși spre păstrare.

La o săptămână după hotărîre au venit meșterii și s'au apucat de zidit. Și oameni așteptau ca pe spini să se gate odată turnul și să audă cum va cânta de frumos clopotul ce a sosit strălucitor. Așa clopot nu va mai fi în jurul acela. Dar drept e, că și preot ca a lor nu s'a mai pomenit.

Laudele acestea nu le-a auzit nici când cu plăcere notărășița, dar acum o mușcau de inimă. — De câțva timp iscodi o răzbunare, dar nu cuteză să spună nimic notarului. Să săturasă până în gât de el, căci el i-a mâncat tinerețele, și știa bine, că nu-l va putea îndupleca să-i ajute în răzbunarea ce o plămădisă. — Uu bărbat cu inimă de femeie. Dar nu e nici un năcaz. Altu-i frate-său judele, cu acela poți face isprava. Lui ce-i cuteza să-i spue în față nevasta? Nimic! Dar cei mai mulți oameni din sat? Tot așa. Chiar și jupânul, la care a beut mult pe datorie, nu îndrăznește să-i spue în față nimic. Bărbat de ispravă de bună samă numai el este. — Și notărășița își freca mâinile de nerăbdare.

Merse la el acasă, și-l află cam bătut puțin. Femeia era dusă la matusa, și astfel nu era de cine să se ascundă.

— „Ascultă Pavele, tu îmi poți face un bine foarte mare. Nu numai mie ci și notarului și fetei. Tu poți ajuta familia noastră într'un lucru greu”

— „V'am mai ajutat eu cumnată, și ti bine, și nu mă feresc nici acum numai să pot. De ce e vorba?”

— „Iată despre ce. Tu cunoști bine pe Dr. Eugen Ionescu, pe doctorul. Ști că ne-a umblat mult la casă, și eu nădăjduiam să-i pot da pe Veturia. Ști, ar fi fost o parte minunată! Dar tu nu ști nimic. Scrisoarea care ai adus-o la noi, e făcută de a popii. Eu în lucrul acesta nu mă pot înșela, simt că nu mă pot, și așa fi gata să jor ori când. Ei ne-au stricat norocul copilei, ca să poată ferici pe muta lor de Sabină. Dar asta nu se va putea întâmpla, și tu, asta nu trebuie s'o lăsăm să se întâmple. Ar fi pata cea mai mare ce s'ar pune pe familia noastră: popa cel sărac, preuteasa cea inculta și fata care numai înzădar a umblat atâta la școală, să fie puși înaintea noastră, să fie prețuiți mai mult decât noi. Știe toată lumea că doctorul întâi la casa noastră a umblat, și preuteasa mai știe, că Ionescu era să se logodească în curând cu Veturia, și eată acum s'a stricat rostul la toate deodată.

Dar asta nu poate să rămână așa Pavele, doctorul nu poate să iee pe Sabina. Înțelegi tu ce va să zică asta?”

„Simt și înțeleg, numai cale să eșim la lumină nu află”

— „Mam gândit și la asta, Pavele. Acum se zidește turnul, s'a cumpărat clopot nou, s'au scos banii din bancă. Aceștia s'au scos cu știrea tuturor. Au mai ramas 12 mii. Ce ai zice dacă popa singur, fără de știrea cuiva ar mai scoate încă 6 mii din ei? De acolo iar da, spunând că trebuie reparată și biserica, ceea ce s'a observat numai mai târziu. În urmă s'ar face svon prin sat că popa a scos printr'un om al său de încredere 6 mii, fără ca poporeni să se fie învoit, ori să fie știut ceva. — Sunt sigură, că având familia popii pata aceasta doctorul nu le-ar călca mai mult pragul.”

Judele ascultase cu luare aminte și înțălese tot șireticular muerii.

(Va urma.)

Prestanța și foloasele sfântului Sacrament al Căsătoriei față cu căsătoria civilă și concubinatele.

»Dacă Dumnezeu
nu zidește casa, înzădar
lucra aceea, cari o zidesc.«
Psalmistul David. 126. 1.

Atotputernicul Dumnezeu a creat lumea aceasta mare și admirabilă. Dela Provedința dumnezească datează înălțimile și adâncimile, lumina, căldura, soarele, pământul, luna și stelele și ale lor cariere și armonia frumoasă — în toată întregitatea și splendarea lor universală cu milioanele de părți și specii ale creațiunii.

În această lume, pe o parte a ei, pe globul pământului, a aflat de bine Preaînțeleptul Creatoriu, să creeze pe om, după chipul și asemănarea sa, luând un trup din lut și suflând în acela suflet nemuritor și așezându-l în Paradizul pământesc, zidindu-i-a lui dar casă, așezându-i-a lui vatră și deoarece „Nu este bine, să fie omul singur, creatu-i-a Preaindurata și Preaînțeleapta Treime dumnezeiască — soția, pe Eva, luând în somnul lui Adam, una din coastele lui, să-i ceară lui ajutoriu asemenea (Moise 2. 18.) și i-a binecuvântat pe ei și le-a zis: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul“ (Moise 18.) închinând și încoronând astfel marea operă a creațiunii.

Iată, Preabunul Dumnezeu zidește și așază cea dintâiu casă familiară, fundează cea dintâiu familie, sistematizează zorile societății omenești și încă nemijlocit cu ale Sale mâni, o binecuvântă, îi enunță deviza și pune baza familiei și a societății omenești supuse lui Dumnezeu — prin cooperarea și îngrijirea Sa părintească, dar totodată și prin cooperarea și supunerea de bună voie a omului celui dintâiu, care îndată să și declara prin cuvintele: „Iată os din oasele mele și carne din carnea mea“ „Și va lăsa omul pe tatăl său și pe mamă-sa și se va lipi de soția sa și vor fi amândoi un trup“ (Cartea facerii 2. 24.) și așa „sub auspiciis divini et coelestis Imperatoris“ apare aurora familiei, a societății, precum și a Sacramentului Sfintei Căsătorii

Oh! ce fericit ai fost Adame și oh! ce fericit erai Evo, până ce ai adorat excusiv pe Dumnezeu și până ce a Lui preasfânt mandat nu l-ai călcat!

Voi-a însă omul, părechia cea dintâi de oameni, în a sa prea mare încredere, în a sa îngâmfare și ușorătate de minte, ascultând de ispitele invidiei diavolești să-și zidească el altă casă, alt palat, alt Paradis, să-și formeze altă soartă, altă sucrescintă, la aparință mai puternică, mai măreață, mai fericită, un viitor mai strălucit, voi-a să „reformeze“ opera divină, revoltatu-s-a, călcând mandatul divin. Dar oh! Evo! și Adame! „ne ultra crepidam“! Sparta-i casa, fericirii de odinioară, imprăștiat-ai cuibul căci n-ai venerat pe adevăratul tău Părinte și Dumnezeu; ruinatu-s-a casa ta, bolnăvitu-s-a corpul și sufletul tău, muritor făcutute-ai, pribeag, neîndestulitor și revoluționar dejositate-ai, frângând legătura cea sfântă, aprinzând casa și spurcând cuibul, ce Dumnezeu și-l-a zidit, prefăcând binecuvântarea în blăs-

tăm și osândă! „Dacă Dumnezeu nu zidește casa, înzădar lucră cei ce o zidesc.“

Iubirea și îndurarea nemărginită dumnezeiască îndată după căderea omului celui dintâiu, se manifestează în toată grandiositatea sa necuprinsă de mintea omenească și atunci, când pedepsește prima păreche de oameni revoltați, o și mângăie, îi promite sanare „în radice“, îi promite Salvator, îi promite altă Eva, carea va fi fără prihană, și carea va zdrobi capul șerpelui înșelător, îi promite altă casă, altă familie, alt viitor, îi promite „mântuire“. La împlinirea vremii și la anunțul divin pogoară-se Spiritul lui Dumnezeu — la aleasa și nepătata „Preafericita Vergură Maria“, în mod supranatural o adumbrește, după-ce Ea, își dă „consensul“ „Iată eu servitoarea Domnului, fie mie după cuvântul Teu“ și în sfânta zi a „Bunevestiri“ „Cuvântul lui Dumnezeu“ „trup s'a făcut și s'a sălășluit între noi.“ Sosit-a „mântuirea“; reedificat-a Provedința divină, casa și nația familiară a omului și încă acum espres în Spiritul lui Christos, după a sa „inimă“. Presentatu-s'a Daniil: „Deschideți boeri curțile voastre, să între Împăratul mării, Domnul puterilor“. Întrupatu-s'a și arătat-u-s'a dar Domnul nostru Isus Christos, Dumnezeu Fiul, învățând, ce trebuie să credem, să sperăm și să facem ca să fim fericiți; „iertat-a păcatele“, „vindecat-a boale prin om simplu nevindecavere“, „înviat-a morți“, „deschis-a raiul“, „înviat-a din morți“, înălțatu-s-a la Ceriu întru mărire după ce a pus baza renașterii omului și a societății „Prin apă și prin Spirit“, „Cu Spiritul și cu adevărul“, „Cu minuni și cu profeți“, binecuvântat-a și nunta din Cana Galilei, prin prezența, coonestarea, prin cooperarea Sfinteniei Sale dumnezeiești, iar cu atotputernicia Sa, prefăcând „apa în vin“ la aceea nuntă, cu presignificată abundența minunată — onorându-o.

Oh! oameni, oh! familia și cuib familiar atât de inbit lui Dumnezeu! Iată că iarăși se revăd așezați în brațele pământesti și dumnezeiesti! Au, nu ești fericită și îndestulită nici acum? Au nu trăsari de bucurie, ca pruncul „Ioan botezătorul“ în pântecul mamei Sale Elisabeta — văzând pe Domnul și pe maica Domnului? Au, nu esclami, ca Toma, „Domnul meu și Dumnezeul“. Au nu crezi în Domnul și Dumnezeul tău!

Au nu respectezi întruparea „Fiului lui Dumnezeu“, ce o salută ingerii, constelațiunea, păstorie și filosofii? Au nu cânti vesel: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace între oameni și buna voire?“ Au nu vezi cum însuși Dumnezeu își află preafnalta Sa voie — a se întrupa din „Preacurata Fecioară?“ Au nu vezi, că Dumnezeu însuși îți dă a înțelege, că „înființarea familiei“ după a Sa voie, e liman de ocupare, e lucru sfânt, e folositor și e plăcut lui Dumnezeu — și că e dară Sacrament. Au nu precepi din istoria omenimei, că fără Dumnezeu înzădar „zidește omul casa“, înzădar „formează familia“; fără respectarea legilor Lui și a Bisericii Sale, ruina-seva casa ta, imprăștiase-vor fii tăi, zădarnică și concubinaria va fi convețuirea ta, păcătoasă va fi munca ta!

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul IV. Nr. 33. N. Iorga. — Serbările din Sibiu. A. Mândru. — Icoane din străbuni: După biruință (poezie) M. Sadoveanu. — Floarea-Ofilită (roman). Ecaterina Pitiș. — Seara (pozie). N. Iorga. — Cronică. Numărul 20 bani.

N. Iorga: *Istoria Românilor în chipuri și în iocane*. București 1905 pag. 222 prețul 2.50 cor.

N. Iorga: *Neamul românesc din Bucovina*. București 1905. Editura institutului Minerva, pag. 254 prețul 2.50 cor.

Dr. Ludovic de Csato: *Câteva pagini*. Tipografia Poporul român. Budapesta, prețul 1 cor. Cuprinde 8 bucăți literari apărute, doară toate, în ziarele noastre.

A apărut și să afie de vânzare la tipografia noastră: *Coșbuc György tanulmány a román iradalom köréből*, irta Szabó Emil. Prețul 4 cor. + 20 fil. porto.

Note și reflexiuni la Situația politică a Românilor din regatul Ungar. Sub acest titlu a apărut în tipografia I. Marschall din Sibiu o broșură politică datorită dlui *Aurel Ciato*. Broșura tractează următoarele chestiuni: 1. Situația actuală a partidului național român. 2. Cum să înțelege la noi politica reală? 3. Activitatea parlamentară. 4. Revisiunea programului din 1881. Doritori de a avea aceasta broșură, pot să și-o procure trimițând suma de 1 c. + 10 fil. la adresa autorului în Vizakna fűrdő.

Posta redacțiunii.

Aviz. La multele scrisori sosite în timpul din urmă, vom răspunde în numărul viitor.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

Nr. 5397 — 1905.

(19) 3 — 3

Concurs pentru stipendie.

Prin aceasta publicăm concurs până la 15 Septembrie n. 1905 inclusive pentru următoarele stipendii din fundațiunile arhidiecezane:

I. *Din fundațiunea „Alesandru Șt. Șuluf“.*

1. *Două (2) stipendii de câte 600 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către Eug. Tilea, stud. tehnic în Viena și Leon Bohățel, stud. tehnic în Budapesta, destinate pentru tineri, cari studiază montanistica în Selmets sau tehnica, pedagogia și științele reale la universitatea din Budapesta sau la vre o universitate din străinătate.*

2. *Trei (3) stipendii de câte 400 cor., folosite în an. școl. 1904/5 de către: Eugen Truța, rigorosant jurist în Cluj, Vasiliu Ciura, rigor. jur. în Cluj și Virgiliu Radeș, rigor. jur. în Cluj, destinate pentru tineri, cari studiază științele juridice la universitatea regească din Cluj.*

3. *Două (2) stipendii de câte 200 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către: Iosif Comes și Enea Zeflean, destinate pentru studenți gimnaziști în clasele superioare.*

4. *Un (1) stipendiu de 120 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către Octavian*

Recean, destinat pentru studenți gimnaziști în clasele inferioare.

Studenții înscriși ca ordinari la școlile de mai sus, cari doresc a obține unul din stipendiiile aceste, au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. miseri, născuți în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi de eminentie;

c) dintre concurenți vor avea preferință, cari vor dovedi, că sunt consângeni cu piul fondator, spre care scop trebuie să producă atestat compus de respectivul oficiu parohial, care să cuprindă tabela genealogică exact dedusă.

Concurenții, la suplica scrisă și subscrisă cu mâna lor proprie în limba română, au să alăture testimoniu școlastic în copia autentică, carte de botez, atestat de paupertate, atestat medical; au să numească expres institutul, la care vor studia în anul 1905/6, să determine apriori suma și soțul stipendiului, după care suplică, — căci altcum suplica nu va fi luată în considerațiune, precum nu vor fi luate în considerațiune nici suplicile intrate după termenul mai sus statorit.

II. Din fundațiunea „Lazar Baldi“.

1. Un (1) stipendiu de 200 cor., care în anul școl. 1904/5 a fost folosit în sumă de 160 cor. din partea lui Iuliu Măcelar. Stipendiul acesta este destinat pentru studenții gimnaziști din comunele ținătoare de comitatul Clujului și pentru consângeni de ai fondatorului fie ei și din alte comitate.

Concursele sunt de a se instrui ca cele pentru stipendiiile Șulutane.

III. Din fundațiunea „Ioan F. Negruțiu“.

1. Un (1) stipendiu de 160 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către Nicolau F. Negruțiu. Stipendiul acesta este destinat pentru studenți dela orice institut de învățământ din țară ori străinătate, — în linia primă pentru consângeni de ai fondatorului. — Concursele să fie instruite ca cele pentru stipendiiile Șulutane.

IV. Din fundațiunea Vancea-„Cassa arhidiecezană“

1. Un (1) stipendiu de 600 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către Iosif Vancea, rigorosant în drepturi, destinat pentru studenți dela universități și institute politehnice mai înalte.

2. Un (1) stipendiu de 200 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către Valeria Pop, destinat pentru fetele gr.-cat. române cari studiază la școala română gr.-cat. de fetele din Blaj, sau după ce au studiat aici cel puțin doi ani, pot fi și la institute gr.-cat. ori rom.-cat. dintr'alt loc.

3. Patru (4) stipendii de câte 120 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către pedagogii: Laurean Moldovan, Ioan Albu, Dumitru Comșa și Alesandru David, destinate pentru elevi preparandiali din Blaj. Stipendiiile aceste în senzul literelor fundationale se conferesc numai pe anul 1905/6.

Concursele să fie instruite ca și cele pentru stipendiiile Șulutane.

V. Din fundațiunea „Andrei P. Liviu“.

1. Un (1) stipendiu de 200 cor., folosit în anul școl. 1904/5 în sumă de 120 cor. din partea lui Iuliu Rusu, stud. jur. Stipendiul este destinat în locul prim pentru consângeni de ai fondatorului dela orice școală, și-i pot folosi și fete. Concursele să fie instruite ca și cele pentru stipendiiile Șulutane.

VI. Din fundațiunea „Timoteu Cipariu“.

1. Două (2) stipendii de câte 100 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către Georgiu

Faina și Septimiu S. Câmpean, stud. gimn., destinate pentru studenți la gimnaziul din Blaj. Cererile să fie instruite ca și cele pentru stipendiiile Șulutane.

VII. Din fundațiunea „David Baron Ursu“.

1. Două (2) stipendii de câte 200 cor., folosite de către Ioan Măxeriu și Alesandru Ogorean, stud. gimn.

Concurenții au să dovedească cu carte de botez, că sunt români gr.-cat. născuți în vreuna din comunele arondate în comitatele: Făgăraș, Sibiu, și Hunedoara; cu atestat de frecuentare, că sunt școlari în cl. I. a gimnaziului gr.-cat. din Blaj, iară fetele, că frecventează la școala de fetele din Blaj, că au purtare morală bună și progres bun în studii, și că sunt sau pot fi suscepuți în Seminarul junimei române gr.-cat., iar fetele, în Internatul de fetele din Blaj.

VIII. Din fundațiunea „Alesandru Filip“.

1. Un (1) stipendiu de 200 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către Alesandru Rogoian, stud. gimn., destinat pentru studenți gimnaziști, elevi ai școlii comerciale și elevi ai școlii militare. Consângenii sunt preferiți. Cererile să se instrueze ca și cele pentru stipendiiile Șulutane.

IX. Din fundațiunea „Constantin Alutan“.

1. Trei (3) stipendii de câte 120 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către: Aureliu Pop, stud. gimn., Iustin Iuga, rigorosant jurist și Ioan Iuga, stud. gimn., destinate pentru gimnaziști, studenți la școlile reale, comerciale, universitate, politehnică, agronomie, preparandie etc. Consângenii au preferință. Cererile să se instruească ca și cele pentru stipendiiile Șulutane.

X. Din fundațiunea „I. Chirilă“.

Interesele fundațiunei pe 1905 în sumă de 500 cor., cari în senzul literelor fundationale sunt de a se împărți în părți egale între consângenii fondatorului, cari studiază la vreo școală. Consângenitatea se poate extinde până în gradul al VIII-le. Cererile să fie instruite ca și cele pentru fundațiunea Șulutană.

XI. Din fundațiunea „Demetriu Cucean“.

1. Un (1) stipendiu de 34 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de gimnazistul Demetriu Ghișoiu, destinat pentru studenți gimnaziști și pentru fetele, consângeni de ai fondatorului. Cererile au să fie instruite ca cele pentru fundațiunea Șulutană.

XII. Din fundațiunea „Cercul Orăștiei“.

1. Un (1) stipendiu de 80 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către Nicolau Tanase, stud. gimn. cl. IV. La acest stipendiu pot concurge numai studenți români gr.-cat. cari cercetează gimnaziul gr.-cat. din Blaj, ori vreo academie de drepturi și sunt născuți în vreuna din comunele următoare ale cercului Orăștiei și anume: Sibot, Orăștioara-de-jos, Balomir, Binținț, Beriu, Cioara, Vinerea, Orăștioara-de-sus, Grid, Ghialmar, Casteiu, Dăncu-mic, Ocoliușul-mic, Toța-mică, Costești, Cugir, Jeledinți, Ludești, Măgura, Martinești, Bucium, Dăncu-mare, Toța-mare, Spini, Pricaz, Petriniu, Pischinț, Repaș, Romos, Romoșel, Sibiul-vechiu, Sereca, Tamașasca, Tartaria, Turdaș, Turmaș, Vaideiu, Simeria. Cererile să fie instruite ca și cele pentru stipendiiile Șulutane.

XIII. Din fundațiunea „Basilii Rațiu“.

1. Un (1) stipendiu de 200 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către gimnazistul Nicolau Agârbicean. Stipendiul acesta este destinat în prima linie pentru consângenii fondatorului până în gr. VII. incl. studenți în clasele superioare ale gimnaziului din Blaj sau fetitelor din școala civilă gr.-cat. din Blaj. În lipsa consângenilor însă se va conferi și altor tineri sau fetele, cari intrunesc condițiunile amintite. Cererile să fie instruite ca și cele pentru stipendiiile Șulutane.

XIV. Din fundațiunea „Dr. Simeon Ramonțai“.

1. Două (2) stipendii de câte 630 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către: Aug. Maior și Ioan Hossu, studenți tehnici. Stipendiiile aceste sunt destinate pentru studenți la universitate, la politehnică, la academia de pictură din B.-Pesta și Viena, precum și la academia montană din Selmetz și la academia comercială din Viena.

2. Un (1) stipendiu de 200 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către farmacistul Eugeniu Groze, destinat pentru studenți la universitate.

3. Cinci (5) stipendii de câte 168 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către Eugen Sâmpetorean, Simeon Șbârcea, Sabin Cosma și Victor Pop, studenți juriști și Emiliu Nestor, stud. medicinist, destinate pentru studenți juriști în Cluj. Cererile să se instrueze ca și cele pentru stipendiiile Șulutane.

XV. Din fundațiunea „Ioan Bob“.

1. Două (2) stipendii de câte 120 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către Ioan Moldovan, student medicinist și Emiliu Bușita, stud. gimnazist. Cererile au să fie instruite ca și cele pentru stipendiiile Șulutane.

XVI. Din fundațiunea „Efraim Klein“.

1. Un (1) stipendiu de 360 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către rigorosantul în drepturi Nicolau Vlaicu, destinat pentru studenți la gimnaziul din Blaj. Preferința au studenții din familiile Klein și Muntiu. Cererile au să fie instruite ca și cele pentru stipendiiile Șulutane.

XVII. Din fundațiunea „Ioan Daniel Dănuț“.

1. Două (2) stipendii de câte 600 cor. folosite în anul școl. 1904/5 de către Dr. Simeon Butean rigorosant în drepturi și Adalbert Nyisztor stud. jur.

Aceste stipendii numai în acel caz le pot căpăta și alți studenți, dacă intră concurenți nu să aflu consângeni de ai fondatorului. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiiile Șulutane.

XVIII. Din fundațiunea de alumnate a internatului Vancean de fetele din Blaj.

1. Două (2) alumnate de câte 100 cor. și 2. Zece (10) ajutoare de câte 100 coroane, cari să vor conferi pe anul școl. 1905/6 ca eleve ordinare de ale școlii gr. cat. de fete și ale Internatului Vancean de fetele din Blaj.

Suplicantele pentru aceste alumnate și ajutoare au să intrunesc următoarele condițiuni și să dovedească:

a) că sunt române gr. cat. misere, născute în Arhidieceză.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi buni.

c) că sunt înmatriculate ca eleve ordinare în școala gr. cat. de fete din Blaj și sunt primite în Internatul Vancean de fetele.

d) preferite vor fi fetele de preoți din arhidieceză.

XIX. Din fundațiunea „Ioan V. Russu“.

Două (2) stipendii de câte 160 cor. destinate pentru tineri gr. cat. cari frecventează vre-un gimnaziu, școală reală ori comercială, ori vre-o școală agronomică.

Dintre concurenți vor fi preferiți aceia cari vor dovedi, că sunt consângeni cu fondatorul. Cererile au să fie instruite ca și cele pentru stipendiiile Șulutane.

Blaj, din ședința Consistorială ținută la 15 August 1905.

Victor Mihályi,
Arhiepiscop și Mitropolit
dn Alba-Iulia și Făgăraș.